

* * *

זיוה שמיר

תרגומי שירה: מסע במרחבי תבל

המטפל על ספת המשוררת

על אחד משיריה של המשוררת האמריקנית אן סקסטון

אן סקסטון נולדה ב-1928 בבוסטון למשפחת סוחרים מבוססת, שניהלה אורח חיים מהודר וראוותני, אך בכל שנותיה בבית הוריה היא לא ידעה אושר. הוריה – אב שהצליח בעסקיו אך התמכר ל"טיפה המרה" ואם שהיתה אשת חברה אלגנטית, חדורת תודעה מעמדית, שלא מנעה מבתה את נחת זרועה – מנעו ממנה מתוך סנובזם להינשא לאהוב נעוריה. היא נאלצה לברוח לקליפורניה כדי להינשא לו, ולסבול חיי מחסור. דיכאון שלאחר לידה גרר דיכאונות נוספים ואשפוזים חוזרים ונשנים.

באמצעות מלגת לימודים שקיבלה ב-1958 מאוניברסיטת בוסטון, היא השתתפה בסמינר של המשורר רוברט לואל. בכיתתו של לואל נפגשה עם המשוררת הבריטית סילביה פלאט, שהיתה לידידתה הקרובה – שותפה ללבטיה האובדניים. לאחר התאבדותה של סילביה פלאט כתבה עליה אן סקסטון שיר קורע לב שמתח ביקורת על הרעיון האובדני, אך ב-1974 – כאחת-עשרה שנים לאחר מכן – התאבדה גם היא בחנק מאדי מִפִּלֵט של מכונית בחנייה של ביתה. שתי הצעירות היפות, שעברו טיפולים פסיכיאטריים ממושכים דיווחו זו לזו על התנסויותיהן – במכתביהן ובשיריהן.

ובמאמר מוסגר: ה"אֶנְלִיסְט" הנזכר בכותרת השיר, עוסק בפסיכואנליזה ועשוי להיות גם פסיכולוג, אך ה"אנליסט" המופיע לעתים מזומנות בשיריה של אן סקסטון רושם למטופלת שלו תרופות, ועל כן מותר כמדומה להניח שמדובר בפסיכיאטר.

Said The Poet To The Analyst

By Anne Sexton

My business is words. Words are like labels,
or coins, or better, like swarming bees.
I confess I am only broken by the sources of things;
as if words were counted like dead bees in the attic,
unbuckled from their yellow eyes and their dry wings.
I must always forget how one word is able to pick
out another, to manner another, until I have got
something I might have said...
but did not.

Your business is watching my words. But I
admit nothing. I work with my best, for instance,
when I can write my praise for a nickel machine,
that one night in Nevada: telling how the magic jackpot
came clacking three bells out, over the lucky screen.
But if you should say this is something it is not,
then I grow weak, remembering how my hands felt funny
and ridiculous and crowded with all
the believing money.

אמרה המשוררת לרופא הנפש

אן סקסטון

אני עוסקת במלים. מלים הן כמו תגים,
או מטבעות. מוטב כמו נחיל דבורים.
אני מודה ומתודה שרק שרשי דברים הם ששוכרים אותי;
נאמר ספירת מלים כמו פגרי דבורים בעלית הגג,
שפבר נטלו מהם עיניהם הצהבות וכנפיהם היבשות.
עלי לשפח איך מלה אחת גוררת עוד
מלה, ולהכניס אחרת שאלפתי עד שבגדי יהיה דבר-מה
שמוציאה הייתי מגרוני, אולי...
אך לא הוצאתי.
ותפקידך הוא בעקר לצפות במלותי. אך דע לך שאין בך
ודוי או הודאה. אני במיטבי, דרך משל,
כשמזדמן לי לפרסם מכונית מזל
אשר נמצאת אולי ברשותו של מישהו בנואדה.
יודעת לספר איך לפתע הופיעו על מסך
שלשה פעמונים המבשרים זכיה.
אך אם תאמר שאין בזה ממש,
נחלשת דעתי. אני נזכרת כמה נלעגות ומגחכות היו
ידי המלאות בכסף הזכיה שבה ובקיומה כה האמנתי.

מאנגלית: זיוה שמיר

אן סקסטון. באתר אנציקלופדיה בריטניקה.

המצבה על קברה של אן סקסטון. ויקיפדיה.

ברי, הפסיכיאטר הוא שאמור לפענח את דרכי התנהלותה של המטופלת, ולהמליץ על דרך הטיפול. כאן, לעומת זאת, האישה השרויה בדיכאון מניחה כביכול את הרופא על מיטת המטופלים, ומשמיעה באוזניו את הדיאגנוזה שלה. היא מסבירה לו – מעשה "עולם הפוך" – איך עליו לטפל בה: מה עליו לעודד וממה עליו להיזהר.

מעניינת במיוחד היא העצה שהיא נותנת לו, לבל ינסה לתקן את תמונת העולם האבסורדית שהיא טווה במוחה כדי להתמודד עם מועקת החיים; לבל יסביר לה שאין לתמונה הדמיונית הזו שום קשר עם המציאות ה"אמיתית". בעבורה, מציאות מומצאת ומדומיינת – כגון זכייה חסרת-שחר במכונת מזל – יש בה כוח תרפויטי אדיר: יש בה עֶצְמָה ואמת גדולות יותר מאלה שקיימות בכל מציאות אֶמְפִּירית ואובייקטיבית הנתפסת בחושים.

זיוה שמיר